



Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət Nazirliyi



F. K   arlı adına Respublika
Uşaq Kitabxanası



Elm kəsb etməklə dünyanı qazan

10 noyabr - Dünya Elm G  n   münasibətilə mərkəzi kitabxanalarının uşaq   b  l  ri, MKS-nin   h  r, qəsəbə, kənd kitabxana filialları   c  n metodik vəsait

Bakı- 2022

Tərtibçi:

Nərgiz Məcidova

İxtisas redaktoru və

Şəhla Qəmbərova

buraxılışa məsul:

Əməkdar Mədəniyyət işçisi

Redaktor:

Ruhiyyə Məmmədli

Elm kəsb etməklə dünyanı qazan – 10 noyabr - Dünya Elm Günü münasibətilə mərkəzi kitabxanaların uşaq şöbələri, MKS-nin şəhər, qəsəbə, kənd kitabxana filialları üçün hazırlanmış metodik vəsait/Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi, F.Köçərli ad. Respublika Uşaq Kitabxanası; tərt.ed. N.Məcidova ixt.red. və burax. məsul Ş. Qəmbərova; red. R.Məmmədli - Bakı: F. Köçərli ad. Respublika Uşaq Kitabxanası, 2022. – 41s.

Giriş:

Elm obyektiv, sistemli biliklərin əldə edilməsinə, dəqiqləşdirilməsinə və yayılmasına yönəlmiş insan fəaliyyətinin bir növü olub, əsasını elmi faktların toplanması, onların daima yenilənməsi və sistemləşdirilməsi, tənqidi analizi təşkil edir. Elmi biliklər ayrılıqda müşahidə edilən təbiət və ictimai halları təsvir etmir, həm də onların əlaqələrini tapır və nəticəni müəyyən edə bilir. Elm həmişə insanların əmək məhsuldarlığının artırılması və bunun sayəsində onun rifahının yaxşılaşdırılmasına xidmət edən bir sahə hesab edilib.

Müasir şəkildə XVI–XVII əsrlərdən formalaşmağa başlamış bu sahə tarixi inkişafında texnika və texnologiya çərçivəsindən çıxaraq cəmiyyətin inkişafına ciddi təsir edən əsas faktora çevrilmişdir. XVII əsrdən başlayaraq elmi fəaliyyətlər hər 10–15 ilə iki dəfə artıraq kəşflərin sayı, elmi informasiyalar, elmi işçilərin sayı xeyli artmışdır.

Cəmiyyətdə hər bir insan həm öz ölkəsinin vətəndaşı, həm də yer planetinin sakini sayılır. Adi insanlardan fərqli olaraq elmlə məşğul olan şəxslər cəmiyyətdə “alim” adlanırlar. Onlar insanların arasından öz bacarığı, savadı və düşüncəsi ilə fərqlənən insanlar sayılırlar. İlahinin yaratdığı bir möcüzə hesab edilən insanlar elə alimlər, elm adamları hesab edilir. Yaradılarkən onların üzərinə digər canlılara xas olmayan bir vəzifə də qoyulmuşdur. Bu vəzifə həyatı yaxşılaşdırmaq uğrunda mübarizədən ibarətdir. Bu vəzifənidə yerinə yetirməyə yalnız yer üzünün əşrəfi olan bu insanlar qadir olub. Axı əsl insan əzəl gündən qurub-yaratmaq aşıqı olub bilirlik Özündən sonra bəşəri mənada qiymətli irs qoymaq uğrunda əlləşmək, çarpışmaq onun həyatının mənası olub. Təsadüfi deyil ki, dünya mədəniyyətinin ilkin inkişafını əkinçilik mədəniyyəti ilə əlaqələndirirlər. Çünki bəşər övladı dünyaya gəldiyi ilk gündən

əsas yaşayış vasitəsi olan qidalanmaya, geyinməyə və mənzilə ehtiyac hiss edib. Bunlar isə yalnız torpaqdan, həm də onu əkib becərmək vasitəsilə alınma bilərdi. Cəmiyyətin inkişafı əsasən əmək alətlərinin təkmilləşdirilməsindən asılı. İlk əvvəl daşdan olan alətləri insan beyni təkmilləşdirərək mərhələlərlə dəmir alətlərlə əvəz etmişdir. Hazırlanmış dəmir ox və nizələrlə isə yaşamağa üçün heyvanların ovunda onlara daha yaxşı kömək edirdi. Elmdə son hədd, axırncı kəşf anlayışı yoxdur. Elm dolaşılığa düşə-düşə, dolaşılığı aç-aça zamanla irəliləyir, inkişaf edir. Elm adamının yolu işığa, aydınlığa gedən yol hesab edilir. Elmin əhatə dairəsi isə hüdudsuzdur. Bu gün üçün yeni olan elmi kəşf sabah artıq köhnəlir, öz yerini daha böyük elmi ixtiralara verir. Artıq atom enerjisindən istifadə olunması bəşəriyyət üçün sirr deyildir. İndi elm bu enerjiden istifadənin yeni, daha səmərəli vasitələrini axtarmağa çalışır.

İnsan şüuru milyon illərdir ki, inkişaf yolundadır. Bu inkişaf gələcəkdə də davam edəcək. İnsanlar elmdə daim yeni-yeni xariqələr yaradacaqlar. Əgər bu vaxta kimi bizi əməli fəaliyyətə istiqamətləndirən şüurumuzun maddi olaraq nədən ibarət olduğunu bilmiriksə, demək, dünyanın elmi sirlərinin hələ heç yüzdə biri belə öyrənilməyib. Bizi əhatə edən aləmin hələ üstü açılmamış bir çox sirləri elmin və elm adamlarının qarşısında bitib-tükənməyən vəzifələr qoyub.

Elm böyük sirlə bir aləmdir. O, elm adamlarını həmişə möcüzələr yaratmaq yolu ilə getməyə sövq edir. Onların ən başlıca şüarı “irəliyə get” şüarıdır. Onlar insanları yaxşılardan nümunə götürüb daha qiymətli olanları yaratmağa sövq edir. Napoleon Bonapart vaxtilə Lüksordakı qədim abidələrin əzəmətinə tamaşa etdikdən sonra vətənə qayıdarkən Parisdə Zəfər tağının tikilməsini əmr etmişdi.

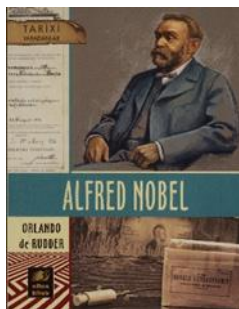
Misirdə Nil sahilində bitən nəhəng şabalıd ağacına bənzər banyan ağacının qəribə xüsusiyyəti var. Bu ağac əvvəlcə bir

gövdədən boy atıb qalxır, sonra geniş qol-budaq atır. Afrika çox isti olduğu üçün banyanın yarpaqları günəşdən əzab çəkir. Banyan isə qurumaq, məhv olmaq istəmir. Onun hər bir budağı sərbəst yaşamaq üçün on-on beş metr hündürlükdən torpağa köklər salır. Bu gümüşü tellər torpağın rütubətini sorur və bu qayda ilə hər budaq torpaqdan güc alıb müstəqil yaşaya bilər. Bax, elmin də gücü həyat həqiqətinə sadıq qalmaqda, yaşayaraq, inkişaf edərək zirvələr fəth etməsindədir. Çünki elmin yolu mübarizə yoludur. Müdriklər nəhaq yerə deməyiblər, sərvət ticarətsiz, elm mübarizəsiz, hakimiyyət siyasətsiz ola bilməz. Bu reallığı elm fədailəri daha aydın hiss edirlər. Elə alim var ki, uzun illərin bəhrəsi olan çox faydalı ixtira və kəşfinin işıq üzü görməsi üçün illərlə əzab çəkir. Elm adamlarının yerinə yetirməli olduğu başlıca vəzifəsi axtarmaq və bu yolla əldə etdiyi elmi nailiyyətləri xalqın istifadəsinə verməkdir. Elmə doğru gedən yolsa heç vaxt hamar olmur. Həqiqi elmi yolla yüksələnlərin hamısı məşəqqətlərə, əzablara dözməli olur. Lakin onlar əsl elm fədailəri olduqları üçün bütün maneələri cəsarətlə keçirlər. Tədqiq etdikləri sahədə özlərinə məxsus iz buraxmağa nail olurlar. Totalitarlıq rejimi şəraitində repressiyaya məruz qalanlar arasında çoxlu azərbaycanlı alim, ziyalılar da vardı. Hüseyn Cavid, Mikayıl Müşfiq və onlarca başqaları əzablar və işgəncələr şəraitində məhv olublar. Halbuki onlar öz ölkəsinin əsl vətənpərvərləri idilər.

Tarixdə yer alan alimləri tanıyaq.

YUNESKO-nun baş konfransının 31-ci sessiyasının qərarına əsasən 2001-ci ildə təsis edilən 10 noyabr “Sülh və inkişaf naminə dünya elm günü” ilk dəfə bu ildə elan edilmişdir. 2002-ci il noyabrın 10-dan keçirilən bu bayram həmin vaxtdan etibarən hər il bütün dünyada “Beynəlxalq elm günü” kimi qeyd olunur. Bu günün təsis edilməsində əsas məqsəd beynəlxalq və

milli səviyyədə elmin rolunu yüksəltməklə yanaşı elmin cəmiyyətin inkişafına təsirini artırmaq və bunu ictimaiyyətdə təbliğ etməkdir hər kəsə cəmiyyətin yaradılmasında elm və alimlərin rolunun böyük olması, vətəndaşların yeni elmi nailiyyətlər haqqında məlumatlandırılması və bu proseslərdə iştirakını vacib olmasını təbliğ etməkdir. Dünya Elm Günü YUNESKO-nun təşkilatçılığı ilə hər il müəyyən bir mövzuya həsr olunmuş elmi iclaslar, seminarlar, konfrans və festivallarla qeyd edilir. Bu gün dünyanın bir çox yerlərində olduğu kimi, Azərbaycanda da böyük qürur hissi ilə keçirilir. F.B.Köçərli adına uşaq Kitabxanada elm gününə həsr edilmiş tədbirlərin keçirilməsinə diqqət ayrılır. Bu münasibətlə oxuculara “*dünya alimləri*” və “*Kəşfləri ilə dünya elminə töhfələr vermiş alimlər*” adlı adlı slayd və ya videoçarx kimi təqdim edə bilərik. Elm adamlarından bəhs edən kitabların təqdimatını keçirə bilərik. Belə alimlərdən Homer və Hesoid, Polikled və Firiq, Evripid və Sofokl, Aristotel və Esxil, Demokrit və Heraklit, Pifaqor və Sokrat, Perikl və Likruq, Demosfen və Platon kimi böyük elm xadimlərinin adlarını çəkə bilərik. Bu alimlərin hər birinin bəşəriyyət qarşısında fərdi xidmətləri olmuşdur. Elm adamlarına verilən dünyada ən nüfuzlu mükafatı təsis etmiş Alfred Nobel isə bir bilim adamı kimi tarixin yaddaşında dinamitin ixtiraçısı kimi qalmışdır.



Rudder Orlando.

Alfred Nobel. - Bakı : Altun Kitab, 2020. - 160 s. : portr. - (Tarixi yaradanlar)

Onun həyat və yaradıcılığından bəhs edən Orlando Rudorun “Alfred Nobel” adlı kitabını oxuculara tanımaq daha maraqlı olar. Öz ixtirasını o, 1867-ci ildə ilk dəfə patentləşdirmişir. Alfred Nobel sağlığında

bir neçə vəsiyyətnamə yazmışdı, son vəsiyyətində isə varidatının təxminən 94 faizini “il ərzində bəşəriyyətə böyük töhvələr vermiş şəxslər” üçün 5 mükafatın (fizika, kimya, fiziologiya yaxud tibb, ədəbiyyat və sülh) təsisinə ayırmışdı. İlk Nobel Mükafatları 1901-ci il tarixində verilməyə başlanmışdır. Nobel mükafatının məbləği təxminən \$1,4 mln.-a bərabərdir. Ölkəmizdəndə bu mükafata təqdim edilən namizədlər olmuşdur. İlk bu mükafatı alan ixtiraçı alimimiz isə Lev Landau olmuşdur.

Elm günü Azərbaycanda:

Azərbaycan Respublikasında “Elm günü”nün təsis edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

09 aprel 2018, 18:00

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq və cəmiyyətin inkişafında elmin əhəmiyyətini nəzərə alaraq qərara alıram:

Hər il martın 27-si Azərbaycan Respublikasında “Elm günü” kimi qeyd edilsin.

İlham Əliyev

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 9 aprel 2018-ci il.

9 aprel 2018-ci il tarixdən etibarən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə ölkəmizdə hər il martın 27-si elm günü qeyd edilir. Bu tarix elmlə məşğul olan hər kəsin, bütövlükdə Azərbaycan elmi ictimaiyyətinin bayramı hesab edilir. 2018-ci il aprelin 9-da Prezident İlham Əliyev cəmiyyətin inkişafında elmin əhəmiyyətini nəzərə alaraq

Azərbaycan Respublikasında “*Elm günü*”nin təsis edilməsi haqqında Sərəncamı imzalamışdır. Həmin Günü qeyd edilməsi eyni zamanda, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA)-nın yaradıldığı günə təsadüf etmişdir. Bu nəhəng elm ocağının Respublika həyatının müxtəlif sahələrinin inkişaf etdirilməsində, ictimai fikrin formalaşdırılması və möhkəmləndirilməsində, dövlət müstəqilliyi uğrunda mübarizə yollarında böyük xidmətləri olmuşdur. 1945-ci ildə məhz Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının yaradılması və fəaliyyəti ilə xalqımız elm sahəsində mühüm uğurlar əldə etməyə nail olmuşdur. Akademiyanın keçdiyi çətin və şərəfli yol elmimizin inkişafının böyük bir tarixi mərhələsi olub, ölkəmizin tərəqqisində elmin, alim sözünün, ziyalı mövqeyinin geniş imkanlara malik olduğunu nümayiş etdirən elmi-ictimai hərəkatın, mədəni-texniki proseslərin də mühüm bir göstəricisidir. Əsasən YUNESKO-nun təşkilatçılığı ilə keçirilən elmi iclas, seminar, konfrans və festivallarla qeyd edilən Dünya Elm Günü bir çox yerlərdə olduğu kimi, ölkəmizdə də əlamətdar tarix kimi keçirilir. Respublikamızın elmi ictimaiyyəti Dünya Elm Günü Azərbaycan “*Elm Festivalı*”nın keçirilməsi ilə qeyd edir. Birinci Bakı Elm Festivalının keçirilməsi, elmimizin gələcək inkişafına dəstək verərək Azərbaycan elminə, Milli Elmlər Akademiyasının elmi kadr baxımından bir qədər də uğurlarının artmasına imkan yaratmışdır. Bu festivalın Azərbaycan elminə böyük xeyri olmuşdur. Keçirilən Festivalın əsas məqsədi bu gün yüksək elmi potensiala malik Azərbaycan elminin bu günkü nailiyyətlərini və onun çox böyük uğurlarını, ictimaiyyətə tanıtmaktır. Ölkəmizdə Ənənəvi olaraq keçirilən bu festivallar Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) təşəbbüsü, YUNESKO, Təhsil Nazirliyi, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti tərəfindən təşkil edilir. Azərbaycan

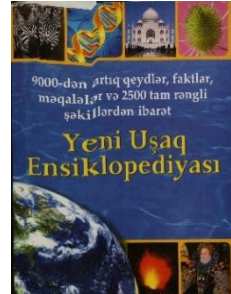
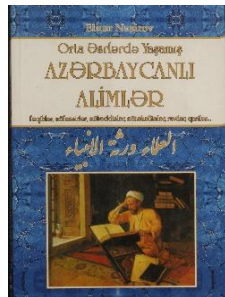
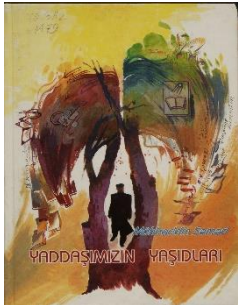
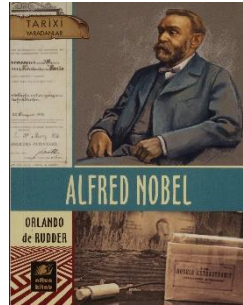
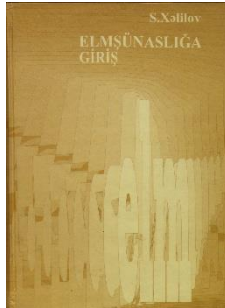
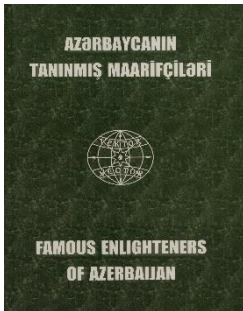
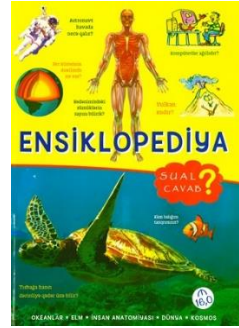
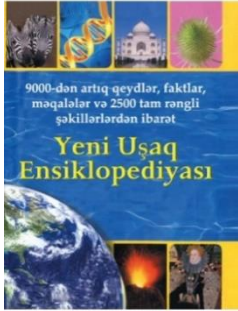
Respublikasında “Elm günü”nün təsis edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyev 9 aprel 2018-ci il tarixdə cəmiyyətin inkişafında elmin əhəmiyyətini nəzərə alaraq hər il martın 27-si Azərbaycan Respublikasında “Elm günü” kimi qeyd edilməsi ilə bağlı sərəncam imzalamışdır. Sərəncamı nəzərə alaraq Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin tərkibində olan bir uşaq kitabxanası kimi uşaqların elmə təhsilə həvəsləndirilməsi bağlı tədbirlərə uyğun olaraq Firdun bəy Köçərli adına Respublika uşaq kitabxanasındada kütləvi tədbirlər sırasına 27 Mart - “Elm günü” nə həsr olunmuş tədbirlər keçirilməsi də hər il yer alır. Bu tədbirlərə oxuculara elmi kəşflərdən elm adamları haqqında məlumatlardan ibarət sərginin keçirilməsi, ölkəmizin elm adamları haqqında videoçarxların nümayişi, elm sahəsində çalışanlar haqqında kitablardan ibarət sərgi, icmal və s. nəzərdə tutulur. Yuxarı sinif şagirdlərini dövlətin təsis etdiyi ali elmi qurum olan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasına virtual səyahətə apara bilərik. Onlarla bu elm ocağının dəyərlərindən söhbət açma bilərik. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 70 illiyinə həsr olunan “*Azərbaycan elm məbədi*” sənədli filminə baxış keçirə bilərik.

<https://science.gov.az/az/news/open/2655>

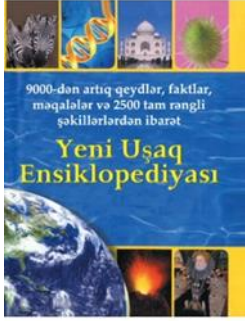
<https://www.youtube.com/watch?v=h1StwuBTUTk>

Kitabxanada elm günü çərçivəsində “*uşaqların elmi biliklərinin inkişafında kitabların rolu*” adlı tədbirlərdə təşkil edə bilərik. Belə tədbirlərin təşkili onlara gələcəkdə elmin sirlərini öyrənmək üçün mütaliyəyə cəlb etməyə kömək olar. Yeri göyü, kainatın yaradılışını, kainatda olan coğrafi hadisələri fiziki kimyəvi mövzulara marağı, planetlərin düzülüşünü, ədəbiyyatı onlara sevdirmək üçün bəzi nəşrlərlə onları kitab sərgisi vasitəsilə tanış edə bilərik. Kitablarnın sərgisini təqdim edirik.

Kitab sərgisi



Bibliografik icmal:



Yeni uşaq ensiklopediyası : 9000-dən artıq qeydlər, faktlar, məqalələr və 2500 tam rəngli şəkillərdən ibarət. - Bakı : Qanun Nəşriyyatı; “Əli və Nino”, 2016. - 296 s.

Sərgilərdən başqa bibliografik icmallar da kitabxanalarda geniş yayılmış şifahi təbliğat üsullarından biridir. Keçirilən icmalda məqsəd oxucunu kitabla daha yaxından tanış edə bilməkdir. Kitabxanada oxuculara elmi biliklərdən danışarkən “*Yeni uşaq ensiklopediyası*” kitabı əsasında icmal təşkil edə bilərik. Çoxlu sayda şəkillərlə zənginləşdirilmiş bu nəşr uşaqlar üçün elmin yollarına bir səyahətdir. Bu kitabın səhifələri ilə onlar kosmosa səfər edəcək, planetləri kəşf edəcək, elm, coğrafiya, kimya, tarix kimi əsas mövzularla tanış olacaqlar. Kitabla tanış olan hər bir oxucu elmə həvəslənəcək, dünya və onun yaranması, bitkilərin inkişafı səbəbləri, Günəşin parlaması, insan orqanizminin necə işləməsi, keçmişdə nələrin baş verməsi və niyə digər ölkələrin onun yaşadığı ölkədən fərqli olması haqqında məlumatlar alacaqlar. Kitabda oxucular Kosmos bölümündə bəhs edilən Günəş sistemi, Kainat, Qalaktika, Kosmosun öyrənilməsi haqqında bilikləri daha maraqla dinləyəcəklər. Oxucusu üçün çox maraqlı olan bu kitab xəritələr, izahı verilmiş faktlar, aydın olmaq üçün cədvəllərdən ibarətdir. Kitab Bakıda “Qanun nəşriyyatı” və “Əli və Nino” nəşriyyatı tərəfindən 2016-cı ildə nəşr edilib. Bu vəsait oxucuları elmi biliklərə həvəsləndirmək üçün kitabxanada çox unikal bir vəsaitdir.

Söhbət və müzakirə:

Elm günü ilə bağlı tədbirlərin siyahısında kitabxanada böyük yaşlı oxucularla “*Dünya elmin yolu ilə nicat tapacaq*” adlı söhbət təşkil edə bilərik. 10 noyabr Dünya elm günündə təşkil edilən söhbətdə ilk öncə kitabxanaçı iştirakçılara elmi bilikləri qazanmağın əsasən müəllim yolu olduğundan, müəllim yolununun isə əsasən kitabxanadan başlamasından söhbət açır. Söhbət zamanı kitabxanaçı mövzunu tam əhatə edir, oxucuları elm yolunun faydaları haqqında məlumatlandırır. Onlara daima həyatda elm, bilik qazanmaq üçün çalışmaq lazım olduğunu anladır. F.B. Köçəri adına uşaq kitabxanasında keçirilən əlamətdar günlərlə bağlı bütün tədbirlərdə oxucuları müəllimə cəlb etmək üçün bütün yaş qrupu oxucuları ilə belə təbliğat işləri görülür.

Filmə baxış:

Kitabxanada elm günü ərzində elmin təbliği, elmləri oxucuları maraqlandırması üçün elm sahələri elm xadimləri haqqında məlumatları əks etdirən maraqlı tədbirlərin hazırlanması və keçirilməsi, bukletlərin, əlfəcinlərin, slaydların hazırlanması, filmə baxış və müzakirəsini təşkil etmək maraqlı olar. Bu tədbirlərdən “*Elm haqqında filmlərlə öyrənmək*” adlı müzakirə və filmə baxış təşkil edə bilərik. Onlara “*Azərbaycan elmi*” adlı tammetrajlı sənədli filmin nümayişində göstərə bilərik. İlk əvvəl oxuculara filmin ili, yaradıcı kollektivi, lentə alındığı il və s haqqında məlumat verilir. “*Azərbaycan elmi*” tammetrajlı sənədli filmi rejissor Cavanşir Məmmədov tərəfindən 1969-cu ildə “Azərbaycanfilm” kinostudiyasında istehsal edilmişdir. Kinolentdə respublikamızda elmin inkişafından, alimlərimizin beynəlxalq əlaqələrindən, elmin

müxtəlif sahələrindəki nailiyyətlərindən danışılır. Oxu zalında film haqqında məlumatlar əsasında təşkil edilmiş güşə yaratmaq izləyicilərə maraq doğura, həmçinin ətraflı məlumat verə bilər. Filmə baxışdan sonra film barəsində izləyicilərlə sual-cavab hazırlaya bilərik. Müzakirələrdə aşağıdakı suallardan istifadə edə bilərik:

1. Film neçənci ildə çəkilmişdir?

1969

2. Film üzərində işləyənlər kimlərdir?

Ssenari müəllifi- Nurəddin Babayev

Rejissor – Cavanşir Məmmədov

Operator – Əlihüseyn Hüseynov

Rəssam – Aleksandr Petuxov

Bəstəkar – Tofiq Quliyev

3. Filmin ssenarisində nədən danışılır?

Kinolentdə respublikamızda elmin inkişafından, alimlərimizin beynəlxalq əlaqələrindən, elmin müxtəlif sahələrindəki nailiyyətlərindən danışılır

Elmə həsr edilən ömür filmi



Bundan əlavə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsi ilə ərsəyə gələn “*Elmə həsr edilən ömür*” adlı sənədli filmi də çox maraqlıdır. Ekran əsərində biologiya elminə töhfələr bəxş etmiş görkəmli alim, akademik Musa Musayevin şərəfli ömür yolundan və zəngin fəaliyyətindən bəhs olunur. Buda daha bir görkəmli alimlə oxucuların tanış olmasına kömək edir. Həmçinin akademik Musa Musayevin yarım əsrdən artıq rəhbərlik etdiyi AMEA-nın Zoologiya İnstitutunun kollektivinin və ailə üzvlərinin alimlə bağlı xatirələri səsləndirilir. Onun tədqiqatlarının ölkəmizdə yeni istiqamətlər müəyyənləşdirdiyi və zoologiya elmi üzrə bir sıra aktual problemlərin həllinə xidmət etdiyi bildirilir.

Kitabxanalarda yadda qalan təbliğat vasitələrindən biridə buklet və əlfəcinlərin hazırlanmasıdır. Oxucuya söhbət açdığımız hər hansı kitabı özləri mütaliə edərkən oxucu həm elm xadimi həm də elmi biliklərlə tanış olmuş olar.

Nizami Gəncəvi yaradıcılığında elmi biliklərin təbliği:

Böyük Nizami Şərq ədəbiyyatının ən böyük nümayəndələrindən biri olub, adını dünya ədəbiyyatı klassikləri sırasına yazmış və əsərləri ilə dünya ədəbiyyatına nadir incilər bəxş etmiş şəxsiyyətlərdəndir. “Xəmsə” ustadı kimi tanınan bu sənətkar bütün dövrlərdə hər bir xalqın müasiri olmuşdur. Özünün söz xəzinəsilə Nizami yalnız şair kimi yox, filosof, müəllim, həkim, bioloq kimi yüksəklərdə durmuşdur. Poemalarında asrtonomiya,

fəlsəfə, tarix, tibb, ilahiyyət, geologiya, faydalı qazıntı məsələləri, təbii sular, təbiətsünaslığın müxtəlif məsələlərinə aid çoxlu fikir və məlumatlara rast gəlirik. Onun əsərlərini oxuduqda burada müxtəlif elm sahələrinə aid geniş bilik və məlumatın olmasının şahidi oluruq. Söz xəzinəsinin əbədi hökmdarı Nizami fikirlərində dünyada öz ömrünü boş keçirmədiyini, hər gecə biliyə qapı açmadan yatmadığını söyləyirdi.

Dünyada boşuna
keçmədi ömrüm,
Yeməkdən, içməkdən
başqa iş gördüm,
Hər gecə biliyə
qapı açmadan,
Başımı yastığa
qoymadım bir an.

Hətta “Oğlum Məhəmmədə nəsihət” adlı şeirində də “*Bilik kəsb etməklə dünyanı qazan*” mısrası ilə o, biliyin böyük qüvvə olduğunu açmağa çalışmışdır. Bilik qazanmaqla elm öyrənməklə insan həyatda hər bir qapının açarını açmağı bacarar.

Sən çalış yaxşıca
öyrən dünyanı,
Bəşəri, bitkini,
daşı heyvanı,
Qalacaq əbədi
nə şey dünyada,
Öyrən günlərini
vermədən bada.

Bir mədəniyyət müəssisəsi olaraq kitabxanada oxuculara elmin, biliyin, mütaliənin təbliği üçün hazırlanmış tədbirlərin keçirilməsində Nizami yaradıcılığına müraciət etmək gözəl

vasitədir. Bununla bağlı *“Bilik kəsb etməklə dünyanı qazan adlı”* adlı əyləncəli tədbir hazırlaya bilərik. İlk öncə tədbirdə elm haqqında maraqlı kitabların sərgisini təşkil edirik. Sərgidə Coğrafiya, Kimya, Biologiya, Tarix, Tibb sahəsinə aid kitablardan istifadə edirik. Sərgiyə baxışdan sonra isə Leyli və Məcnundan *“Oğluma nəsihət”* şeiri əsasında səhnəcik təşkil edirik.

Səhnəyə ata və oğul gəlir. Həzin musiqi sədaları altında atavə oğul səhnədə görünür. Atası öz oğluna nəsihət verir:

Ata: Sən, ey on dörd yaşlım, hər elmə yetkin!

Gözündə əksi var iki aləmin!
Yeddi yaşar oldun o zaman ki, sən,
Açıldın gül kimi, güləndə çəmən.
İndi ki, çatmışdır yaşın on dördə,
Başın sərv kimi durur göylərdə.
Qəflətdə oynama, qeyrət vaxtıdır,
İndi hünər vaxtı, şöhrət vaxtıdır.
Ucalmaq istəsən, bir kamala çat,
Kamala ehtiram göstərər həyat.
Uşaqkən əslini sorsalar bir az,
Ağac bar verəndə cinsi sorulmaz!
Elə ki, böyüdün, belədir qayda,
Atanın adından sənə nə fayda?
Sən, aslanlar kimi, keç cəbhələrdən
Yalnız hünərinin balası ol sən!
Səadət kamalla yetişir başa,
Xalqa hörmət elə, ədəblə yaşa.
Başına əfsanə düşdüyü zaman
Allah qorxusunu unutma bir an.
Öz adına layiq işlər gör ki, sən
Axırda utanma xəcalətindən.
Oğul, sözlərimə yaxşı qulaq as!

Ata nəsihəti faydasız olmaz.
Görürəm, şöhrətdə ləyaqətin var,
Şeirdə, sənətdə məharətin var.
Şairlik eləmə! Dövrə bax ki, bir,
Tərif əvəzinə pislənir şeir.
Şeirdən ucalıq umma dünyada,
Çünki Nizamiylə qurtardı o da.
Hərçəndi sənətin çox rütbəsi var,
Həyata faydalı bir elm axtar.
Bu əyri çizgilər cədvəlində sən
Özünü şərh edib, özünü öyrən!
Ol öz vicdanının sirrinə açar,
Çünki bu mərifət qəlbə nur saçar.
Elmlər elmidir demiş peyğəmbər
Din elmi, təbabət elmi müxtəsər.
Göbəkədeki ətri bu iki elmin
Fəqihlə təbibdir bunu bil yəqin.
Fəqih olsan əgər itaətkar ol,
Hiylədən, riyadan daim kənar ol.
İsa mərifətli həkim ol, amma,
İnsanı öldürən bir həkim olma.
Həm həkim, həm fəqih olsan sən, əgər,
Hamının yanında adın yüksələ.
Həyat da, ölüm də qul olar sana,
Səadət və şöhrət düşər payına.
Bir elm öyrənmək istədikdə sən
Çalış ki, hər şeyi kamil biləsən.
Kamil bir palançı olsa da insan,
Yaxşıdır yarımçıq papaqçılıqdan.
Məndən söyləməkdir, səndən eşitmək,
Bir insan əliboş gəzməsin gərək.

Aparıcı: Dənizlər olmasa, yağmaz buluddan
Yağış da yağmasa, yaranmaz ümman.

yazan şair bundan əlavə “Xəmsə”də səth sularına – okeanlar, dənizlər, çaylar, göllər və süni su hövzələrinə aid məlumatlarda verilmişdir. Orada əfrəncə (Aralıq dənizi), Yunan (Egey), Rum (Qara dəniz), Xəzər, Çin, Bəhri-Gülzüm (Qırmızı dəniz) dənizlərinin, Kür, Araz, Nil, Dəclə, Fərat, Şətt (Şətt-əl-Ərəb), Ceyhun (Amu Dərya) və s. çayların adı çəkilmiş, dənizlərə aid qabarma, çəkilmə, okean cərəyanları, çay daşqınları, sel hadisələri və onların mənşəyi haqqında yazılmışdır.

Aparıcı: Dahi şairin poemalarında su təchizatına aid məlumatlara, bilavasitə yeraltı suların istifadəsi ilə əlaqədar olan ifadələrə - quyu, quyu qazmaq, dol, kəhriz və s. rast gəlinir. Keçmişdə ata və babalarımızın gözəl ixtirası olan kəhriz vasitəsilə yeraltı suların çıxarılması bu gün respublikamızda, eləcə də Şərq ölkələrinin çoxunda geniş tətbiq edilmiş, hazırda da edilməkdədir.

Aparıcı: Demək olar ki, hələ XII əsrdə Nizami Gəncəvi elmin insan həyatındakı əhəmiyyətini, onun yaradıcı rolunu düzgün qiymətləndirmiş, öz əsərlərində bir sıra elmi məsələlərə toxunmuşdur. Şairin fikrincə, adamlar elmin gücü ilə qələbə çalıb müvəffəqiyyət qazana bilərlər. O, elmə, elm adamına olan yüksək münasibətini öz qəhrəmanı İsgəndərin dili ilə belə vermişdir:

O böyük, ağıllı, ayıq hökmdar
Öz səhliq taxtında tutarkənqərar,
Əmr etdi, verildi belə bir fərman:
“Alimdir gözümdə ən əziz insan
Elmlə, hünərlə! Başqa cür heç kəs
Heç kəsə üstünlük eyləyə bilməz.”

Elmə böyük qiymət verən Nizami elm haqqında əsərlərində bu fikridə söyləmişdir.

Bağlı bir qapıya açar axtarsan,
Ancaq alimlərdə axtar, taparsan.

Nizami Gəncəvi

Bilikli adamlar uzağı görər,
Cahilin zəhməti hədərdir, hədər.

Yeddi gözəl

Aparıcı: Nizami Gəncəvi hələ XII əsrdə əvvəlcə “ Xosrov və Şirin ” poemasında materiyanın, kainatın daim hərəkətdə olduğunu, onların elementar hissəciklərdən təşkil olunduğunu göstərmiş, sonra isə “ Leyli və Məcnun ” poemasında həmin hissəciklərin daim hərəkətdə olaraq iş gördüyünü təsvir etmişdir. Bununla bağlı oxucularla əsərdən bir parçanın oxucularla keçirilən “*informasiya günündə*” onlara təqdim edə bilərik. İnformasiya günündə həmçinin kitabxanaya ekskursiyaya gələn oxucular sərgilər, kitabxanaya gələn yeni ədəbiyyatlarında tanış olurlar. Nizami yaradıcılığında təbiət elmləri, göy cismləri haqqında, kimya elmləri haqqında oxucularla söhbətlər aparılır..

Bir toz görünmə də, hər zərrə qədər,
Bu dünya evində o da iş görər.

Nizami kainatda yeganə hərəkət növü kimi fırlanma hərəkətinin mövcudluğunu qəbul edib bu nəticəyə gəlmişdir ki, Bunuda “Leyli və Məcnun poemasında belə təsvir etmişdir:

Səhradan bir bulud qalxarsa əgər,
Ucalar müəyyən nöqtəyə qədər.

Uçar ucalığın son zirvəsinə,
Lakin o sərhədi aşammaz yenə.
O da dairədə dolanıb qalar,
O da bir dairə şəklini alar.
Çadırtək çataraq bulud qaşını,
Yerin üfünə qoymuş başını.
Onun qoşununa yetirsən nəzər,
Dairə olmağa o da meyl edər ...
Ən uca nöqtəni aşarsa bir xətt,
Öz əksi halına meyl edər fəqət...
Bu kürə şəklində yalnız yer deyil,
O xətt ki, hərlənir, yuvarlaqdır bil.
Şair “kainatda hər şey cəzbə bağlıdır”,

- deyərək cazibənin dünyəvi olması fikrini söyləmişdir.

Kainatda hər şey cəzbə bağlıdır,
Filosoflar bunu eşq adlandırır.

Beləliklə o, alimləri 4-5 əsr qabaqlayaraq hazırkı atmosfer, hidrosfer və litosfer adlanan geosferlərə uyğun gələn hava, torpaq və su qatlarını ayırmışdır. Nizami zəlzələləri çox düzgün olaraq yerin dərin qatları ilə əlaqələndirib, geoloji amillərin təsirinin geoloji vaxt ərzində baş verdiyini təsdiq edən fikirlər söyləmişdir. O, 1139-cu ildə baş vermiş Gəncə zəlzələsinə həyəcanlı misralarda həsr etmişdir. (Göygöl də zəlzələ nəticəsində əmələ gəlmişdir.)

Nizami əsərlərində arılara tez-tez müraciət edir. O, arıların mumu olmasaydı şam da olmazdı, şam olmasaydı ev də işıqlanmazdı, bal olmasaydı gözlər uzaq görün olmazdı, - deyir.

Pətəkdə iki cür arı var madam,

Necə ki, aldadar pərvanəni şam,-
Biri yem daşıyar hey axşam-səhər,
O biri gizlincə o yemdən yeyər.
Bal verən arının bircəsi, yəqin,
Yüzündən yaxşıdır bal yeyənlərin.
Nizami Gəncəvi

Bəli, təbiətdə olan hər bir təbii görünüşün – landşaftın özünə məxsus canlı aləmi vardır. Əgər ağ ayı şimal qütb dairəsində qarın, buzun arasında yaşayırsa, o, səhrada tezliklə məhv olar. Əksinə, səhrada cövlan edən hər hansı bir heyvan qarın-buzun və ya meşənin içində məhv olub gedər. Odur ki, şair “Sirlər xəzinəsi” də yazır ki, qızılquş səhranı tərifləyərək onun gözəl olduğunu deyir, lakin ördək ona etiraz edərək “ancaq dənizin, gölün gözəl” olmasını söyləyir.

Qızılquş bir ördəyə dedi: - Səhra gözəldir.
Ördək söylədi ki, səhvsən, ancaq derya gözəldir.

Dahi şairin “*Xosrov və Şirin*” poemasında olan təbiət təsvirləri xüsusilə diqqətə layiqdir. Burada təbiətdən məharətlə istifadə geniş və çoxcəhətlidir. O, buludu şeirə tez-tez gətirir, onun müsbət və mənfi cəhətlərini aşkara çıxarmağa çalışır. Buludun ota körpəlikdən su verməsi, müxtəlif gül-çiçəyi, otları böyütməsi onun hörmətini qaldırır. Şimşəklər çaxanda buluddan şıdırğı yağış yağdıqdan, bulud ağladıqdan sonra tez dağılır, səma yenidən açılır.

Şair izzət içində yerlə sürünən Məcnunun adından deyir ki;

O utanmasaydı, qalxıb durardı,

Bulud tək özünə qılınc vurardı.

Dahi şair şimşəyi və xüsusilə ildırımını buludun qılıncı hesab edir. Bulud- “tutduğu işdən peşiman olanda” başına öz qılıncını – şimşək və ildırımını vurur.

Həyatda düzlükdən danışanda “Sirlər xəzinəsi”ndə Nizami ona şəkər qamışını misal gətirərək deyir ki, şəkər qamışı düz olduğundan şirindir, şəkər toplayandır. Düzlük rəmzi kimi o, sərvi ağacından danışaraq yazır ki, sərvi ağacı düzlük bayrağı qaldırdığından daima yarpaqları yaşıl olur. Belə çıxır ki, yaşıllıq təbiətin düzlüyə görə ona bəxş etdiyi hədiyyədir.

Elm haqqında hikmətli kəlamlar:

Müasir dövrümüz yüksək texnika dövrü, yüksək sivilizasiya dövrü olduğundan bu dövrdə yüksək elmi səviyyə, dərin bilik tələb olunur. Elm və bilik isə yalnız oxumaqla, öyrənməklə əldə edilir. Ata-babalarımız da elmə, elm adamına həmişə yüksək qiymət vermiş, ehtiramla yanaşmışdır. Bunu ulularımızın elm haqqındakı hikmətli kəlamları da sübut edir:

Heç bilənlərlə bilməyənlər (alimlə cahil) eyni ola bilərmi?

Qurani-Kərim

Ən böyük sədəqə biliyi bilməyənlər arasında yaymaqdır.

Həzrəti Məhəmməd

Çox bilmək lazımdır ki, az bildiyini biləsən.

Azərbaycan atalar sözü

Bilik öyrənməyi ar bilən hər kəs,
dünyada mərifət qazana bilməz.

Nizami Gəncəvi

Kim özünü xalqın maariflənməsinə həsr edirsə, mükafatı özündə
tapır, öz vicdanını təmizləyir.

Həsən bəy Zərdabi

Sən nə qədər bilirsən bil, sənin biliyin qarşıdakının anladığı
qədərdir.

Cəlaləddin Rumi

Öyrəndiklərini etsən, susduğun vaxt işlərin danışar.

Əbdülqadir Geylani

Biliyinlə qürrələnmə, bilmədiklərin bildiklərindən qat-qat
çoxdur.

Hümam Təbrizi

Biliksiz adam okeanda azan yelkənsiz gəmiyə bənzəyər ya
sahilə çırpılıb parçalanar, ya da tufana düşüb batar.

Pifaqor

Biliyin ağası olmaq üçün zəhmətin köləsi olmaq gərəkdir.

Onore de Balzak

Bilik güc, güc isə bilikdir.

Frensis Bekon

Bilik nə qədər dövrlərə nəzər salmağa imkan yaradır.

Uinston Çörçill

Bilikdən daha zəngin xəzinə, pis xasiyyətdən daha rəzil düşmən
ola bilməz.

Sokrat

Ədalətdən kənarada olan bilik müdriklik deyil, dələduzluqdur.

Sokrat

Başımızı bəlyə salan bildiklərimiz yox, doğru zənn
etdiklərimizdir.

Avraam Linkoln

Bilikli adamın bir günü nadan adamın bütün ömrünə bərabərdir.

Ərəb atalar sözü

Nə qədər yaşayırsan, öyrən, gözləmə ki, qocalıq gələndə sənə
kamal gətirəcək.

Solon

Biliyə aparən yeganə yol zəhmətdir.

Bernard Şou

Bilməməkdən qorxma, səhv bilməkdən qorx. Çünki bütün
fəlakətlər ona görə baş verir.

Lev Nikolayeviç Tolstoy

Bilikli olmaq azdır, gərək bu bilikdən istifadə etməyi də
bacarasan

Mark Till Siseron

Ağıl köhnəlməyən geyimdir, bilik tükənməyən mədən.

Qırğız atalar sözü

Biləyi güclü birini yıxar, biliyi güclü minini.

Özbək atalar sözü

Öz bildiyini başqalarına öyrət, başqalarının bildiklərini də özün öyrən.

Yohan Volfqanq Höte

Gələcəkdə peşman olmaq istəmirsənsə, öz ailəni təhsildən məhrum etmə.

Aleksandr Sergeyeviç Puşkin

Biliyi heç vaxt ali təhsil diplomu ilə məhdudlaşdırmayın. Daim oxumaq öyrənmək lazımdır.

Karl Veber

Gənc ikən bilik ağacını əkməsək, qocaldığımız zaman kölgəsinə sığınacaq bir yerimiz olmaz.

Nikolo Sebastyan Şamfor

O adam ki, bilir və biliyi ilə başqalarını heyran edir, o, alimdir, ona ehtiram edin. O adam ki, bilir və biliyinə güvənmir, o, özündən xəbərsizdir, onu tənqid edin. O adam ki, bilmir və öyrənməyə cəhd edir, o, zəhməkeşdir, ona kömək edin. O adam ki, bilmir və öyrənmək də istəmir, o ağılsızdır, ondan uzaq olun.

N.Tusi

İnsana heç nəyi öyrədə bilməzsən. Ona ancaq öyrənməyi öz içində tapa biləcəyindən başqa.

Qalileo Qaliley

Sivilizasiyamızın gələcəyi elmi düşünmə qabiliyyətinin get-gedə yayılması və dərinləşməsi ilə bağlıdır.

Jon Devey

Elm tələbi üçün yola çıxan kimsə dönüncəyə qədər Allah yolundadır.

Həzrəti Məhəmməd (s.a.s.) peyğəmbər

Bir quruluşun sahib olduğu yeri doldurulması mümkün olmayan tək sərmayə insanın bilik və bacarığıdır.

Endri Karneqi

Hər kim elm öyrənərsə, keçmiş günahlarına kəffarət olar (bağışlanar).

Hz.Məhəmməd (s.a.s.) peyğəmbər

Kəşf etmək hamının gördüyünü görmək, lakin hələ heç kimin düşünmədiyini düşünmək deməkdir.

A.Dreydi

Dünya artıq əməltutumlu, xammaltutumlu, enerjitutumlu deyil, biliktutumlu olmaqdadır.

Piter Druker

İnsanın ağılı ona hər hansı bir məhdudiyyətlərin tətbiq olunmasına nifrət edir.

Jozef Eddison

Sənə bir şeyi necə biləcəyini öyrədimmi? Bildiyin vaxt bildiyini dərk et, bilmədiyini vaxt isə bilmədiyini anla.

Konfutsi

Mütləq olan bir şey var : bir şeyin doğruluğundan şübhə etmək. Şübhə etmək düşünməkdir. Düşünməksə, mövcud olmaqdır... Belə isə düşünürəm, deməli mövcudam.

Rene Dekart

İki şey dünyaya hökm edər: qılınc və düşüncə. Qılınc da əvvəlxır düşüncəyə məğlub olur.

Napoleon

Mən bilirəm ki, mən heç nə bilmirəm.

Sokrat

Elm və idman sevgi görmədiyi yeri tərək edər.

İbn Sina

Hər şey haqqında bir şey və bir şey haqqında hər şey öyrənməyə çalışın.

T.Huksley

Bilgi azad olmağın ayrılmaz bir parçasıdır.

V.E.Çanning

Ümumi bir qayda olaraq həyatdakı ən müvəffəq insan ən yaxşı biliyə sahib olandır.

Bencamin Disraeli

Sadəcə bir yaxşı şey vardır – bilik; və sadəcə bir pis şey vardır – cahillik.

Sokrat

Xoşbəxtlik bilik ilə əldə edilir. Doğru düşüncə bilikdir.

Əflatun (Platon)

Hikmətli bilik, təcrübə ilə dəstəklənən və tətbiq edilmə xüsusiyyətləri daşıyan elmdir. Hikmət elm ilə sənətin birləşməsidir.

Elmalı M.Hamdi Yazar

Yaşadığımız yeni əsrdə zənginlik biliyin məhsuludur. Bilik iqtisadiyyatın başlıca xammalı və ən önəmli məhsuluna çevrilməkdədir...

Tomas Stuart

Yaxşı bir ağıla sahib olmaq kafi deyildir. Önəmli olan ağılı yaxşı istifadə etməkdir.

Rene Dekart

İnsanın cahilliyi haqda xəbərsiz olması daha təhlükəlidir, daha qorxuncdur.

Seynt Jerami

Az bilən bildiyinin doğruluğundan əmin ola bilər, bilgi artdıqca şübhə də artır.

Höte

Böyük cinayətlər böyük cahillər tərəfindən törədilmişdir.

Volter

Boş bir baş şeytanın iş otağıdır.

S.Smayls

Bilik yaxşı vaxtlarda sərvət, pis zamanlarda bir sığınacaq və yaxşı bir bələdçidir.

Aristotel

Bilgi pula bənzəyir, qazandıqca vərđişə çevrilir, ancaq bu yaxşı bir vərđişdir.

Bernard Şou

Elm ağıln ırağıdır.

Elm elə bir xəzinədir ki, nə qədər sərf etsən, bir o qədər artır.

Elm öz sahibinə böyük zinətdir.

Elmsiz adam meyvəsiz ağac kimidir.

Ədəbi- bədii gecə:

Aparıcı: Bütün dünya ölkələrinin maraqlarını birləşdirən əlamətdar günlərdən biri də 10 noyabr – “Dünya Elm Günü” ün qeyd edilməsidir. Beynəlxalq səviyyədə elm gününün qeyd olunması ideyası hələ ötən əsrin ortalarında meydana çıxsa da, ilk dəfə elm və sülh həftəsinin keçirilməsi 1986-cı ildə QHT-nin təşkilatçılığı ilə keçirilmiş elm və sülh həftəsində ortaya çıxmışdır. Bu təşəbbüsün uğurla nəticələnməsi isə təşkilatçılarda bu ənənəni sonralarda davam etdirmək fikri yaratmışdır.

Aparıcı: 1988-ci ildə keçirilən beynəlxalq elm və sülh həftəsi ilə əlaqədar BMT-nin Baş Assambleyasının yeni qətnaməsi əsasında bu əlamətdar hadisənin qeyd edilməsi 4 -11 noyabr tarixlərinə təsadüf etmişdir.

Aparıcı: Sülh və inkişaf naminə Dünya Elm Gününün məhz noyabrın 10-da qeyd olunması fikridə elə bu hadisədən sonra yaranmışdır.

Aparıcı: İlk dəfə 1999-cu ildə Budapeştdə keçirilən Dünya Elm Konfransında Dünya elm gününün keçirilməsi haqqında

təşəbbüs irəli sürülmüşdür. Və “inkişaf naminə” devizi altında Dünya Elm Gününün təqvimə salınması qlobal problemlərin həlli üçün elmlə ictimaiyyətin birliyini təmin edəcək bir hadisə olmuşdur.

Aparıcı: Beləliklə, 2001-ci ildə YUNESKO-nun Baş konfransının 31-ci sessiyasında Dünya Elm Gününün keçirilməsi qərarı rəsmən elan edilərək 2002-ci ildən etibarən dünyanın əksər ölkələrində qeyd olunmağa başlamışdır.

Aparıcı: Bu günün təqvimə salınmasında əsas məqsəd isə beynəlxalq və milli səviyyədə elmin rolunu yüksəltməklə elmin nəticələrinin cəmiyyətin dinc, sabit inkişafına təsirini artırmaq, vətəndaşların elmi nailiyyətlər haqqında məlumatlandırılması və bu proseslərdə iştirak etməsi üçün yol açmaq olmuşdur.

Aparıcı: Hər il YUNESKO-nun təşkilatçılığı ilə keçirilən elmi iclas, seminar, konfrans və festivallarla qeyd edilən Dünya Elm Günü bir çox yerlərdə olduğu kimi, ölkəmizdə də əlamətdar tarix kimi keçirilir.

Aparıcı: Belə ki, respublikamızın elmi ictimaiyyəti Dünya Elm Gününü Azərbaycan Elm Festivalının keçirilməsi ilə qeyd edir. Ənənəvi olaraq keçirilən bu festival Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) təşəbbüsü, YUNESKO, Təhsil Nazirliyi, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Bilik Fondu, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondu, ABŞ-ın ölkəmizdəki səfirliyi və Moskva Dövlət Universitetinin təşkilati dəstəyi ilə reallaşdırılır.

Aparıcı: Dünya elminə böyük töhfələr bəxş edən dövlətlər sırasında olan Azərbaycan bu gün elm, təhsil sahəsində əhəmiyyətli nailiyyətlər qazanmışdır. Çünki, elm və təhsil

sahəsində yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması, cəmiyyətdə elmi işçilərin nüfuzunun artırılması istiqamətində mühüm qərarların qəbul edilməsi ölkəmizdə ən aktual məsələlərdən sayılır.

Aparıcı: İndi isə ortayaş qrupuna aid oxucularımız bizlərə kainatın bəzi sirrlərini açacaqlar.

(Aparıcılar Səhnədən gedir oxucular səhnədə görünür.)

I Oxucu: Bilirsiniz Kainat necə yaranıb?, - Kainat 13,7 mld. İl öncə Böyük Partlayışdan sonra yaranmışdır.

Kosmos isə yerdən 100 km (62 mil) yuxarıda yerləşir. Günəş sistemimiz isə 8 böyük, 5 kiçik planetdən və 165 peykdən ibarətdir.

Milyardlarla astreoidlər , kometlər və Kuiper Kəməri cismləri Günəş ətrafında dövr edir.

II aparıcı: İlk süni peyk olan Sputnik 1957-ci ildə Kosmosa buraxılmışdır. 1961-ci ildən bu günə qədər Kosmosa uçan insanların sayı isə 500-dən çox olmuşdur

I aparıcı: Kainat, bizim təsəvvür edə bilməyəcəyimiz qədər böyükdür. Bu bizim toxuna, hiss edə və ölçə biləcəyimiz hər şeydir. O özündə insanları, bitkiləri, ulduzları, qalaktikaları hətta zamanı birləşdirir.

IIaparıcı: Uzaq qalaktikadan yerə çatmaq üçün 12 milyard il tələb olunur. Buna görə də onların yer kürəsindən hələ əvvəl mövcud olması görünür.

I aparıcı:Hər biri milyonlarla və yaxud milyardlarla ulduzdan ibarət qalaktikalar kainatda səpələnmiş formada və müxtəlif ölçüdə olur.

II aparıcı: Bəziləri yumru, bəziləri uzun və ya spiral şəkillidir. Bir çoxu isə kələ-kötür formadadır. Fırlanan və

spiralşəkili qalaktikalar uzun və burulmuş qollara malik olur. Yeni ulduzlar isə bənövşəyi qollarda toplanır

I aparıcı: Çubuqlu qalaktikalarda spiralların uzun qolları və mərkəzi çubuğu olur.

II aparıcı: Elliptik qalaktikalar yumru şəkildə olur və köhnə ulduzlardan yaranır.

II aparıcı: Kələ-kötür qalaktikanın isə xüsusi bir forması yoxdur. Onlar kiçik və çoxlu miqdarda yeni ulduzdan və parlaq dumandan ibarətdir.

F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanasının Məlumat və biblioqrafiya şöbəsinin fond əsasında hazırladığı ədəbiyyat siyahısı

Kitablarda

Elm və helm. - Bakı : Azərbaycan, 2010. - 18 s.

Bilik verən nağıllar : 6-8 yaş üçün. - Bakı : Altun Kitab, 2018. - 64 s.

Seyidov R. Elm və Texnika. İnkişaf tarixi. - Bakı : Ayna Mətbu Evi, 2001. - 80 s.

Xəlilov S. Elmşünaslığa giriş. - Bakı : Azərbaycan Universiteti nəşriyyatı, 2010. - 440 s.

Dövrü mətbuatda

Abbasov İ. İslamda elm və alimin fəziləti // Kəsp. - 2013. - 5 dekabr. - № 232. - S. 15.

Abdullayev H. Heydər Əliyev Fondu ölkəmizdə təhsilin, səhiyyənin, elm və mədəniyyətin, idmanın inkişafına, insanların konkret qayğı və problemlərinin həllinə, Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsinə öz töhfəsini verir // Xalq qəzeti. - 2006. - 26 avqust. - S. 2-3.

Ağarzayev S. Bilik mənbəyi olan kitabları qoruyaq // Azərbaycan müəllimi. - 2009. - 13 noyabr. - N 44. - S. 6.

Azərbaycan elmi dinamik iqtisadi inkişafın ön mövqeyinə çıxmalıdır : İctimai və humanitar elmlər : zaman kontekstində baxış // Azərbaycan. - 2010. - 22 yanvar. - N 16. - S. 3-5.

Azərbaycan elminin inkişafına dövlət qayğısı daha da artırılacaqdır : Milli Elmlər Akademiyasının 60 illiyinə həsr olunmuş yığıncaqda Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin nitqi // Xalq qəzeti. - 2005. - 15 dekabr. -S.1,3,4.

Azərbaycan təhsilinin dünya elminə bəxş etdiyi gənc alimlər // Azərbaycan Müəllimi. - 2012. - 18 may. - № 19. - S. 3.

Babaşlı M. İslam dinində elmin əhəmiyyəti // Füyuzat. - 2020. - № 6. - S. 36-42.

Bağırov R. Elm və təhsilin inkişafı dövlət siyasətinin prioritetləri sırasındadır // İki sahil. - 2017. - 11 iyul. - № 120. - S. 11.

Bəkirova N. Orta əsrlərdə Bakıda elm və təhsil // Mədəniyyət. - 2014. - 5 dekabr. - № 94. - S. 13.

Bəşirov V. Pedaqoji elm, proses və dövrü mətbuat // Azərbaycan müəllimi. - 2006. - 21 aprel. - S. 6.

Bilik : müdrik sözlər // Füyuzat. - 2009. - N 5(49). - S. 62-63.

Binnətova G. Biliyi şagirdə çatdırmaq doğrudur, yoxsa şagirdi biliyə? // Azərbaycan müəllimi. - S. 5.

Cəfərova T. Elm və təhsilin qüdrətli hamisi: Heydər Əliyev // İki sahil. - 2021. - 7 may. - № 81. - S. 6.

Əhmədov Q. Ziyalisız bir millətin perspektivi yoxdur // Azərbaycan. - 2006. - 1 oktyabr. - S. 2.

Əhmədova L. Xaricdə təhsil və elm // Azərbaycan müəllimi. - 2006. - 23 iyun. - S.8.

Ələkbərov A. Elm və təhsilin vəhdəti insan kapitalının əsasıdır // Azərbaycan : qəzet. - 2016. - 12 fevral. - № 32. - S. 7.

Ələkbərov İ. Elmə dövlət qayğısının bəhrəsi // Respublika. - 2011. - 5 may. - № 93. - S. 3.

Ələkbərov U. Biliklərə əsaslanan tərəqqi // Azərbaycan Müəllimi. - 2013. - 2 avqust. - № 29. - S. 3.

Əliyev M. Heydər Əliyev elm və təhsilin, milli-mənəvi dəyərlərin himayədarı idi // Xalq qəzeti. - 2011. - 27 aprel. - № 89. - S. 7.

Əliyeva İ. Elm milli intibahı təmin edən başlıca vasitədir // Azərbaycan. - 2010. - 19 yanvar. - N 62. - S. 9.

Əliyeva İ. Elmdə islahatlar Azərbaycanın davamlı inkişafına xidmət edir // Azərbaycan. - 2013. - 1 sentyabr. - № 191. - S. 7.

Əlizadə A. Azərbaycan regionun elm mərkəzinə çevrilməlidir // Respublika. - 2013. - 3 oktyabr. - № 217. - S. 4.

Əlizadə A. Müasir Azərbaycan elmi inkişafdadır // Azərbaycan : qəzet. - 2016. - 15 oktyabr. - № 227. - S. 5. ; 16 oktyabr. - № 228. - S. 3.

Elm və alim : İslam dinin də, elm və alim mədəniyyəti // Karvan. - 2013. - № 4. - S. 28-29.

Əsədov B. Müqəddəs Quranda nazil olanları elm indi kəşf edir // Azərbaycan. - 2007. - 2 yanvar. - S.8. ; Azərbaycan. - 2007. - 18 fevral. - S.8

Hacıyev İ. Heydər Əliyev və Azərbaycan elminin inkişafı // Xalq qəzeti. - 2016. - 11 may. - № 100. - S. 9.

Hafiz Paşayev: Hər bir təhsil və elm ocağının ürəyi kitabxanadır // Respublika. - 2014. - 2 aprel. - № 64. - S. 3.

Həbibbəyli İ. Elmin gələcəyinə təkan, fasiləsiz təhsilə davam // Azərbaycan Müəllimi. - 2016. - 11 iyun. - № 22. - S. 8.

Hidayətova F. Dünyanın görün gözünə çevrilən dühalar barədə // Azərbaycan məktəbi. - 2013. - № 3. - S. 104-107.

Hüseynov A. Dünya elminin fəxri İbn Sina // Xalq qəzeti. - 2006. - 3 sentyabr. - S.6.

Hüseynov A. Dünya elminin Şərq ulduzları - Əl-Fərabî və Ömər Xəyyam // Xalq qəzeti. - 2006. - 18 iyun. - S.8.

Hüseynov A. Nyuton: Bilik yenilməz qüvvə, sərvət və kapitaldır // Xalq qəzeti. - 2007. - 4 fevral. - S.6.

İkramqızı F. Kitab bilik mənbəyidir // İki sahil. - 2013. - 9 oktyabr. - № 190. - S. 13.

İslamda elm // Elli. - 2011. - № 9. - S. 8-9.

Kəlamlar : Elm haq-da müdrük sözlər // Göyərçin. - 2006. - № 3. - S. 2.

Kərimov M. Müqəddəs elm ocağı : Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası haq-da // Azərbaycan. - 2005. - 14 dekabr. – S. 5.

Kitab **bilik** mənbəyidir : məktəb kitabxanaları haqqında // Təhsil problemləri. - 2010. - 01-07 noyabr. - N 77/78. - S. 7.

Mahmudov İ. Elmə, təhsilə, mədəniyyətə göstərilən möhtəşəm qayğı nümunəsi : Heydər Əliyev Fondunun prezidenti, YUNESKO-nun xoşməramlı səfiri, Milli Məclisin deputatı Mehriban Əliyevanın təhsilə və mədəniyyətə qayğısı // Xalq qəzeti. - 2007. - 13 yanvar. - S. 3.

Məhərrəmov A. Elmin və təhsilin böyük himayədarı : Ümummilli Lider Heydər Əliyev // Respublika. - 2014. - 9 may. - № 96. - S. 4.

Mehrəliyeva N. Elm və kitaba münasibət : Xaqaninin yaradıcılığını araşdırarkən... // Mədəni Həyat. - 2013. - may. - № 5. - S. 62-64.

Məmmədov C. Elm, təhsil və mədəniyyətin himayədarı // Respublika. - 2021. - 11 dekabr. - № 269. - S. 2.

Məmmədov N. Elm və mədəniyyətin təbliği dövlətçiliyimizin əsas istiqamətlərindədir // İki sahil. - 2019. - 13 dekabr. - № 231. - S. 23.

Məmmədov Ş. Elm mübarizlik tələb edir // Azərbaycan. - 2011. - 5 mart. - № 51. - S. 7.

Məmmədov Ş. Mirzə Fətəli Axundzadənin əsərlərində vətənpərvərlik, elm, maarif və məktəb məsələləri // Təhsil problemləri. - 2012. - 16-23 yanvar. - №5/6. - S. 2.

Məmmədova G. Elmin nüfuzunun yüksəldilməsi onun inkişafına təkan verən amillərdəndir // Azərbaycan. - 2010. - 16 fevral. - N 36. - S. 5.

Musaqızı L. Elmimizi necə inkişaf etdirək? // Kaspi. - 2016. - 14 dekabr. - № 206. - S. 14.

Müşfiqə. Zəngin bilik və mədəniyyət xəzinəsi : Azərbaycan Milli Kitabxanası – 99 // Yeni Azərbaycan. - 2022. - 24 may. - №90 . - S. 7.

Mustafa F. Elmdə islahatlara bir addım // Azərbaycan. - 2010. - 28 yanvar. - N 21. - S. 6.

Mustafayev O. Elm, təhsil və innovasiya vəhdətdə // Azərbaycan Müəllimi. - 2017. - 27 oktyabr. - № 41. - S. 1, 3.

Nağıyev F. Elmin və təhsilin tərəqqisi cəmiyyətin, dövlətin inkişafının əsasıdır : İctimai və humanitar elmlər: zaman kontekstində baxış // Azərbaycan. - 2010. - 6 yanvar. - N 2. - S. 2.

Niyazov X. Elmimiz : bu gündən sabaha doğru : Azərbaycan alimlərinin birinci qurultayı qarşısında qeydlər // Xalq qəzeti. - 2014. - 18 dekabr. - № 277. - S. 8.

Ömərrov V. Elm və mədəniyyətin qarşılıqlı münasibətləri // Səs. - 2014. - 17 aprel. - № 68. - S. 15.

Ömərrov V. Elm, mədəniyyət və sivilizasiya // Səs. - 2014. - 18 aprel. - № 69. - S. 15.

Qəmbərov M. Məktəb bilik və tərbiyə ocağıdır // Xalq qəzeti. - 2010. - 19 sentyabr. - N 204. - S. 5.

Qurbansoy H. F. Muğam və orta əsr elmləri // Qobustan. - 2016. - № 2. - S. 70-74.

Rəcəbov O. Elm, təhsil, mədəniyyətin inkişafı diqqət və qayğı tələb edir // Respublika. - 2020. - 9 fevral. - № 28. - S. 3.

Səfərova İ. Ulu öndərin elm və təhsilə qayğısı : Ümummillî Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 88-ci ildönümü // Respublika. - 2011. - 8 may. - № 96. - S. 11.

Siz kimsiniz, Lütfi-Zadə? // Savalan. - 2006. - 8-11 dekabr. - S. 2.

Suvar A. Elm və təhsilin inkişaf etdirilməsi // Palitra. - 2014. - 2 dekabr. - № 219. - S. 13.

Vahabov R. Hər bir millətin tərəqqisinin əsası elmdir // İki sahil. - 2022. - 1 fevral. - № 18. - S. 6.

Vəliyev F. Ağıldan bəla : İnsan, Elm və Təbiət haqqında narahat fikirlər // Azərbaycan : jurnal. - 2020. - № 5/6. - S. 149-158.

Vəliyev F. İslam və elm // Azərbaycan : jurnal. - 2021. - № 9. - S. 121-132.

Xaqaniqızı D. Elm və təhsilin inkişaf etdirilməsi // Təhsil problemləri. - 2014. - 24-30 noyabr. - N 85/86. - S. 4.

Xəlilli Ə. Görkəmli alimlərin həyatından maraqlı dəqiqələr // Təhsil problemləri. - 2007. - 11-20 aprel. - S.7.

Xəlilov S. Bilik, zövq və mənəviyyat // Ədəbiyyat qəzeti. - 2007. - 29 iyun. - S.1, 5.

Xəlilov S. Elm, idelogiya və dövlətçilik şüuru : ictimai və humanitar elmlər : zaman kontekstində baxış // Azərbaycan. - 2010. - 11 fevral. - N 32. - S. 6.

Elm kəsb etməklə dünyanı qazan
(metodik vəsait)

**Komputer yığıcı
və dizayn:**

Nərgiz Məcidova

Ünvan: AZ-1022 Bakı şəh., S. Vurğun küç. 88;
E-mail: info@clb.az.

İnternet ünvanı: www.clb.az